

Ιστορικά - Έθνικα

■ Στο Κάτω Νευροκόπι

Η πρώτη συμμαχική νίκη ήταν ελληνική* 9η Απριλίου 1941

Η Χιτλερική Γερμανία υπέστη την πρώτη ήττα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όχι στο Έλ Αλαμείν ή στο Στάλινγκραντ, τὸ Άντζιο τῆς Ἰταλίας ἢ μὲ τὴν ἀπόβαση στὴν Νορμανδία, ἀλλὰ στὸ Κάτω Νευροκόπι, τὴν **9η Ἀπριλίου 1941**, ἀπ' τὸν Ἑλληνικὸ Στρατό.

Γερμανικὸ τάνκς, πιθανὸν Μάρκ ΙΙΙ, φλέγεται χτυπημένο ἀπὸ πυρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πυροβολικοῦ, Ἀπρίλιος 1941.

Μετὰ τετραήμερη φονικὴ μάχη μὲ τὴν 72α Μεραρχία Πεζικοῦ τῆς Βέρμαχτ, ποὺ ἀπέτυχε νὰ καταλάβει τὰ ὄχυρά τῆς «Γραμμῆς Μεταξᾶ»¹ καὶ ἀπώλεσε πάνω ἀπὸ 1.500 ἄνδρες, ἄρματα καὶ πυροβόλα, τὰ ὄχυρά **παρεδόθησαν**, ἀλλὰ **δὲν κατελήφθησαν**, ἀντίστροφα μὲ τὴν ἀποψη τοῦ διοικητῆ τοῦ συν/χου Γεωργίου Δουράτσου.

Ἡ ἄμυνα τῶν ὄχυρῶν τῆς «Γραμμῆς Μεταξᾶ» ἐναντίον τῆς ἀήττητης μέχρι τότε Βέρμαχτ, ποὺ εἶχε κατακτήσει 7 εὐρωπαϊκὲς χώρες, ἀπέβη καθοριστικὴ στὴν ἐξέλιξη τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Ἀλλ' ἂς πάρουμε τὰ γεγονότα μὲ τὴν σειρὰ ποὺ συνέβησαν στὸ Κάτω Νευροκόπι, ὅπως ἀναφέρονται στὸ νέο βιβλίο τοῦ κ. Κωνσταντίνου Λαγοῦ «Ἡ μάχη τῶν ὄχυρῶν 1941»².

* * *

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Μεταξᾶς, προβλέπων τὴν ἐπίθεση τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὀργάνωσε τὴν ἄμυνα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας (ΤΣΑΜ) μὲ τὴν κατασκευὴ ὄχυρῶν στὸ Ροῦπελ στὰ ἐλληνοβουλγαρικὰ σύνορα καὶ τοῦ Λίσσε στὴν κοιλάδα τοῦ Νευροκοπίου, γιὰ νὰ δυνηθῇ νὰ μεταφέρει δυνάμεις στὴν δυτικὴ Ἑλλάδα.

Μετὰ τὴν προσχώρηση τῆς Βουλγαρίας στὸν «Ἀξονα» (Μάρτιος 1941), οἱ γερμανικὲς δυνάμεις εἰσῆλθαν στὸ βουλγαρικὸ ἔδαφος καὶ τὴν 6η Ἀπριλίου ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀφοῦ ἐν τῷ

Τὸ γερμανικὸ πυροβολικὸ βομβαρδίζει
τὴν «Γραμμὴ Μεταξᾶ».

μεταξὺ εἶχαν προσβάλει τὴν Νο-
τιοσλαβία καὶ βομβαρδίσει τὸ
Βελιγράδι.

Ἡ Βέρμαχτ εἰσέβαλε στὴν Ἑλ-
λάδα ἀπὸ τὸν ποταμὸ Ἀξιὸ (μά-
χη τῆς Γκολιάμας) καὶ στὸ Κά-
τω Νευροκόπι.

Ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες ἀμυνόμενοι
ἀντέστησαν ἐπὶ τέσσαρες ἡμέ-
ρες, ἀνέκοψαν τὴν γερμανικὴ

ἐπίθεση καὶ προκάλεσαν μεγάλες ἀπώλειες σὲ ἔμπυχο καὶ ἄψυχο
ὕλικὸ πολέμου, προφανῶς χρήσιμο στὴν συνέχιση τοῦ πολέμου.

Στὸ ὕψωμα Λίσσε, στὸ Κάτω Νευροκόπι, τὰ γερμανικὰ «Πάν-
τσερ» ἐπιτίθενται τὸ μεσημέρι τῆς 6ης Ἀπριλίου στὸ ὁμώνυμο
ὄχυρό, πὺ ἐνωρίτερα τὸ πρῶτ' εἶχε ἀποτύχει νὰ καταλάβει τὸ πε-
ζικὸ τῆς Βέρμαχτ, μὲ σοβαρὲς ἀπώλειες.

Τὸ ἐκτεταμένον ὄχυρό Λίσσε ἐκαλύπτετο ἀπὸ πυκνὴ βλάστη-
ση καὶ προστατεύετο μὲ διασταυρούμενα πυρὰ ἄλλων ὄχυρῶν πὺ
ἐμπόδιζαν τὴν προέλαση τῶν ἐπιτιθεμένων πρὸς τὸν ὀρεινὸ ὄγκο
Γρανίτη. **Οἱ** Γερμανοὶ δὲν ἐγνώριζαν τὴν ὑπαρξὴ τῶν ὄχυρῶν
αὐτῶν καὶ ἡ ἄγνοια ἀπέβη μοιραία γιὰ τὸν στρατηγὸ τους, τὸν
Φρίτς Μάτενκλोट.

Τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς εἰσβολῆς, 6ῃ Ἀπριλίου, Γερμανικὴ Ὀμά-
δα Κρούσης πλησίασε σὲ ἀπόσταση 400 μέτρων τὸ ὄχυρό Λίσσε
καὶ τότε ὁ διοικητὴς του ταγματάρχης Γεώργιος Δετοράκης δι-
έταξε «ἄρξασθε πῦρ». **Τ**ρία ἀπὸ τὰ 4 γερμανικὰ ἄρματα κατεστρά-
φησαν ὁλοσχερῶς καὶ τὰ πληρώματά τους βρῆκαν τὸν θάνατο, τὸ
τέταρτο ἔβαλε τὴν ὀπισθεν καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ βεληνεκὲς
τῶν ἑλληνικῶν ἀντιαρματικῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, οἱ Γερμανοὶ ἔχασαν ἄλλα δύο
τάνκς ἀπὸ πυρὰ τοῦ ὄχυροῦ Λίσσε. **Τ**ότε χρησιμοποίησαν τὰ πυρο-
βόλα εὐθυτενοῦς βολῆς, τὰ ἀντιαεροπορικὰ «88» ἀπὸ τὸ παρακεί-
μενο χωριὸ «Ὁχυρό». **Ὁ**μως ἡ 4ῃ Μοῖρα Ἑλληνικοῦ πεζικοῦ τοῦ
ταγματάρχου Κουρούκλη ἐπληξε μὲ πολυβόλα καὶ ὄλμους τὸ χωριὸ
καὶ ἀνάγκασε τὰ 88ρια νὰ σιγήσουν, προκαλῶντας σύγχυση καὶ
σημαντικὲς ἀπώλειες στοὺς πυροβολητές.

Τὸ 3ο Τάγμα τοῦ γερμανικοῦ πεζικοῦ ἐπετέθη ἐν συνεχείᾳ κατὰ
τοῦ Λίσσε, ἀλλὰ καθελώθη στὶς ὑπώρειες τοῦ ὕψωματος καὶ ὑπε-
χώρησε στὸ χωριὸ «Ὁχυρό». **Ἐ**κεῖ ἄρχισαν οἱ ἐλλείψεις φαρμάκων
γιὰ τοὺς τραυματίες, τροφῶν γιὰ τοὺς πολεμιστὲς καὶ πυρομαχικῶν
γιὰ τὰ πυροβόλα. **Ἡ** δίψα τῶν στρατιωτῶν ἦταν βασανιστικὴ.

Ἡ πρώτη νύκτα τῆς εἰσβολῆς στὸ κρῦο Νευροκόπι δὲν εἶχε τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τὴν προσδοκία τῶν Γερμανῶν, νὰ κάνουν περὶ-πατο στὸ ὄροπέδιο καὶ νὰ κολυμπήσουν στὰ ζεστὰ νερὰ τοῦ Αἰγαίου, ὅπως εἶχαν πιστεύσει ἀπὸ τὴν προπαγάνδα.

Τὸ μαζικὸ πῦρ ἀπὸ τὰ ἄλλα ὄχυρὰ τῆς περιοχῆς Λίσσε αἰφνιδίασαν καὶ ἐπέτειναν τὶς ἀπώλειες τῶν ἀκάλυπτων Γερμανῶν στρατιωτῶν. **Οἱ** ἀμυνόμενοι, προστατευμένοι μέσα στὰ ὄχυρὰ, εἶχαν μόνον τραυματισμοὺς ἀπὸ θραύσματα ὀβίδων.

Ἡ προέλαση τῶν ἐπιτιθεμένων πρὸς τὴν Κρέστη ἀνεκόπη ἀπὸ ἐπιτυχῇ πυρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ διάρρηξη τῆς ἀμύνης ἀπέτυχε.

● **Ἦταν ἡ πρώτη νίκη τῶν Συμμάχων κατὰ τῆς ναζιστικῆς Γερμανίας.**

* * *

Ὁ στρατηγὸς Μάτενκлот, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς 72ας μεραρχίας, διέπιστωση μὲ μεγάλη ἐκπληξη, ὅτι οἱ ἄνδρες τοῦ 3ου Τάγματος τοῦ 105 συν/τος εἶχαν ἀποδεκατισθῇ καὶ δὲν μπορούσαν νὰ συνεχίσουν τὴν ἐπίθεση τὴν ἐπομένη ἡμέρα, κατὰ τοῦ Λίσσε.

Προσπάθησε τότε νὰ τὸ παρακάμψει πρὸς τὴν διάβαση Καλαποτίου, ποὺ φαινόταν εὐκολώτερη ἀπὸ τὴν κατάληψη τοῦ Λίσσε, τὸ ὁποῖο ὅμως παρέμενε βασικὸ ἐμπόδιο στὴν γερμανικὴ προέλαση πρὸς δυσμὰς.

Μὲ τὸ πρῶτο φῶς τῆς δευτέρης ἡμέρας, 7ης Ἀπριλίου, δύο συντάγματα τῶν Γερμανῶν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ὄχυρῶν Καραντάγ, ἡ κατάληψη τῶν ὁποίων θὰ ἄνοιγε τὸν δρόμο δυτικὰ τοῦ Κάτω Νευροκοπίου, πρὸς τὴν κωμόπολη τῆς Κάτω Βρόντους.

Ὅμως οἱ ἐλληνικὲς πυροβολαρχίαι ἐκτὸς ὄχυρῶν ἀνέλαβαν δράση καὶ μὲ ἀποτελεσματικὰ πυρὰ ἀναχαίτισαν τὶς γερμανικὲς ἐπιθέσεις στὰ ὑψώματα Καραντάγ, ὅπου διεξήχθησαν μάχες σῶμα μὲ σῶμα, πρωτοφανεῖς γιὰ τοὺς Γερμανοὺς στρατιῶτες, ποὺ δὲν ἤξευραν τὴν ἐλληνικὴ ξιφολόγη.

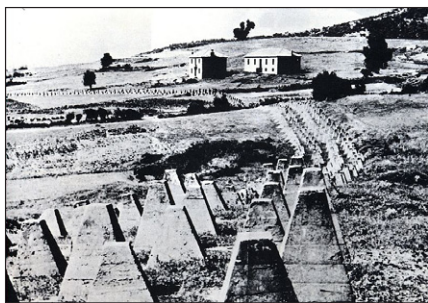
Καὶ ἡ τρίτη ἡμέρα, 8η Ἀπριλίου, ἀπέβη ματαία γιὰ τὸν Μάτενκлот νὰ καταλάβει τὰ ὄχυρὰ τῆς Μαλιάγκας καὶ τοῦ Περιθωρίου.

Οἱ Ἕλληνες ὑπερασπιστὲς δὲν αἰφνιδιάσθησαν καὶ ἀπώθησαν τοὺς ἐπιτιθεμένους, συνέλαβαν αἰχμαλώτους καὶ ἀπέφυγαν ἀπώλειες.

Οἱ Γερμανοὶ ἐπέδειξαν καρτερία καὶ ἡρωϊσμὸ διεισδύσαντες στὴν εἴσοδο τοῦ ὄχυροῦ «Περιθωρίου», ἀλλὰ ὁ λοχαγὸς Δαρᾶτος διέταξε

Καταφύγιο τῆς λεγόμενης «Γραμμῆς Μεταξά» τὸ 1941 στὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αντιαρματικές περιφράξεις
στην «Γραμμή Μεταξά», 1941³.

τὸ ἐλληνικὸ πυλοβολικόν.

Τότε ἦταν ποὺ ἡ 2α τεθωρακισμένη μεραρχία τῆς Βέρμαχτ νίκησε τὶς ἐλληνικὲς δυνάμεις δυτικώτερα, στὴν μάχη τοῦ Ἀξιοῦ, μὲ τὴν ἔντονη συμμετοχὴ τῆς Λουφτβάφφε καὶ τῶν Στούκας (μαχητικῶν καθέτου ἐφορμήσεως).

Όταν οἱ Γερμανοὶ κατέλαβαν τὴν Θεσσαλονίκη, ὁ διοικητὴς τοῦ ΤΣΑΜ, στρατηγὸς Κων/νος Μπακόπουλος, διέταξε «παύσατε πῦρ» καὶ συνθηκολόγησε.

Οἱ μαχητὲς τῶν Ὀχυρῶν τοῦ Σιδηροκάστρου (Ροῦπελ), Παλουριῶνες καὶ Κάτω Νευροκοπίου, διετάχθησαν νὰ σταματήσουν τὸν μάταιο ἀγῶνα, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν πειθάρχησαν. **Συνέχισαν** τὸν ἀγῶνα.

Δύο ὥρες μετὰ τὴν συνθηκολόγηση, οἱ Γερμανοὶ τοῦ 3ου Τάγματος πεζικοῦ ἀπέκαμναν καὶ παρεδόθησαν στὸ ὕψωμα τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου σὲ Ἑλλήνες ἀξιωματικούς. **Υ**στερα ἀπὸ πολὺωρη μάχη σήκωσαν «λευκὴ σημαία».

Σήμερα ἰσχυρίζονται, ὅτι ἀνεπέτασαν τὴν «λευκὴ σημαία», γιὰ νὰ διακοποῦν οἱ ἐπιχειρήσεις κατόπιν τῆς συνθηκολογήσεως Μπακοπούλου.

Η πραγματικότητα εἶναι, ὅτι ἡττήθησαν στὸ ὕψωμα Ἀγίου Κωνσταντίνου. **Η** «γραμμὴ Μεταξά» ὄχι μόνον ἀνθεξε στὶς σφοδρὲς ἐπιθέσεις ἀλλὰ καὶ κατέβαλε τοὺς ἄνδρες τῆς 72ας Μεραρχίας.

* * *

Απὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου ἦταν ἡ ταχεῖα μετατροπὴ τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων ἀπὸ νικητὲς σὲ ἡττημένους. **Τ**ὸν κανόνα δὲν ἀπέφυγε ἡ μάχη τῶν ἐλληνικῶν ὀχυρῶν.

Ενῶ οἱ Ἑλλήνες ἐνίκησαν στὸ Κάτω Νευροκόπι, τὰ γερμανικὰ «στρατὰ» ὑπερίσχυσαν λόγω τῆς συνθηκολόγησής τοῦ Μπακόπουλου. **Κ**αὶ οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ ἡττημένοι ἐγίναν «νικητὲς».

Σήμερα δὲν τὸ ἀναγνωρίζουν στὴν πολεμικὴ ἱστορία τους.

(*) Ἑφημερ. «Ἐστία», 5.4.2025, σελ. 1 καὶ 3. • Τοῦ Κώστα Κόλμερ. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Τὴν ὁχύρωση τῶν ἑλληνοβουλγαρικῶν συνόρων ἀνέλαβε ἡ Κυβέρνηση Μεταξᾶ τὸ 1939, προκειμένου νὰ συγκεντρώσει τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα στὴν μεθόριο μὲ τὴν Ἀλβανία, ἐν ὧσιν τῆς ἐπικειμένης ἰταλικῆς εἰσβολῆς. **Ὁ** σχεδιασμός τῆς ὁχύρωσεως ἐγίνε ἀπὸ τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ Ἐθνικὸ Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο καὶ μὲ ἑλληνικὰ χέρια (γιὰ λόγους ἀσφαλείας). **Τὸ** κόστος δὲν ὑπερέβη τὰ 10 ἑκατομ. προπολεμικὲς δραχμὲς.

2. **Ἐ**κδόσεις «Ψυχογιός», Νοέμβριος 2024, σελίδες 317. Τὰ ντοκουμέντα τοῦ βιβλίου προέρχονται ἀπὸ γερμανικὰ ἀρχεῖα καὶ ἑλληνικὲς δημοσιεύσεις. **Ἐ**πίσης βασίζονται στὶς ἐπίσημες ἐκδόσεις τοῦ ΓΕΣ «Ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ στὴν Ἀν. Μακεδονία καὶ Δυτικὴ Θράκη», Διεύθυνση Ἱστορίας Στρατοῦ τῶν ἐτῶν 1956, 1990.

3. **Ἀ**ντιαρματικὸ κώλυμα μπροστὰ ἀπὸ τὸ Ὀχυρὸ Παρταλούσκα τῆς Γραμμῆς Μεταξᾶ.

• **Οἱ** Ἕλληνες στρατιῶτες ποὺ ἐπάνδρωσαν τὰ ὄχυρά τῆς «Γραμμῆς Μεταξᾶ» ἐπέδειξαν χαλύβδινα νεῦρα καὶ καλὴ πειθαρχία, παρὰ τὰ ἰσχυρὰ καὶ συνεχῆ πυρὰ ποὺ δέχθηκαν. **Οὔτε** καὶ οἱ ἐπιδρομὲς τῶν ἀεροσκαφῶν κάθετης ἐφόρμησης, Ju 87 Stuka, ἐπηρέασαν αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες, ποὺ ἐκτελοῦσαν πυρὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειά τῶν βομβαρδισμῶν, κάτι ποὺ δὲν συνέβη στὶς προηγούμενες γερμανικὲς ἐκστρατεῖες στὴν Πολωνία καὶ στὴν Γαλλία. **Ἐ**ὰν ἐξουδετερόνωνταν οἱ ὑπερασπιστὲς κάποιας ὄχυρῆς θέσεως, ἀμέσως ἀντικαθιστῶνταν μὲ νέους. **Ἰ**διαιτέρα ἐνοχλητικὴ γιὰ τοὺς ὑπερασπιστὲς τῶν ὄχυρῶν ἦταν ἡ ἔλλειψη ἀέρα ἀπὸ τὴν φραγὴ τῶν φατνωμάτων, ἀεραγωγῶν καὶ ἀνοιγμάτων, ὅπως καὶ ἡ χρῆση καπνογόνων καὶ ἐμπρηστικῶν ὑλῶν.

Ἡ Γερμανικὴ προέλαση μέχρι τὶς 9 Ἀπριλίου, ὅποτε ἡ 2α Μεραρχία Πάντερ κατέλαβε τὴν Θεσσαλονίκη.